

Commētarīa

IN SACROSANCTA QVA
tuor Christi Euangelia ex Chryso-
sti aliorumq; veterum scriptis magna
ex parte collecta, Autore quidem Eu-
thymio Zigabono, interprete verò Io-
anne Hentenio Nechliniēsi Hierony-
miano.

In hoc opere graphicè admodum redactum est
in compendium, quicquid ad Euangeliorum ex-
planationem diffusè tractant Origenes, Basiliius,
Nazianzenus, Chrysoctomus, cæteri que
theologi Græci.

Addidimus & in calce confutationem Iudaicæ cuiusdam
imposturæ, siue libelli de ficto legali $\text{I} \text{E} \text{S} \text{U}$ Christi sacer-
dotio, ex Suida desumpti.

PARISIIS,

Apud Mathurinum Dupuys, sub signo hominis
sylvestris. Et insigni Frobeniano, via
ad D. Iacobum.

MDCCLXXXVII

es de la Comp^a. de Jesus de ...

Mart. Mesnartij Parisien. in hos commen-
tarios tumultuarij Elegi,

En tibi, quod sancta latitabat in arce Mineruæ,
Lector, ab æthereo cardine prodit opus.
Ecce venit tandem venit expectatus in auras
E V T H Y M I V S, non vir sed monumenta viri.
Nec tibi linguacis millefima pagina glossæ
Editur, ingenii nausea, furca, chaos.
Hoc pini strobilus concluderit. Adde quod offert
Nil nisi mel Charitum, purpureasque rosas.
Quicquid floris habent veterum digesta Catonum,
Hic iacet, & nostra hæc secula quicquid habent.
Quin etiam propriis nata ostentabit in hortis
Plurima, quæ necdum vel schola longa tulit.
Sed neque fraudandus laude est fidissimus hermes,
Quem summè in precio musa trilinguis habet.
Verius haud potuit quisquam tibi Græca Latinis
Reddere, & ignotum sic celebrare virum.
Quid quod & illustrat scholiis quæ nuda videntur
Proditæ, ut & cæcis cæca patere queant.
Ergo age, vel saltem vacua sub nocte libellum
Discute, quas nunquam fortè, videbis opes.

Eiusdem ad librum Phaleucium E V T H I M I I
nomen primis versuum elementis colligens.

Exi, quin volita liber. liber ne?
Verùm rectius aurea hercle Pallas.
Tristem siste metum, nec expauesce
Hyblæi tua plena mellis ora
Momo credere zoilisque nostris.
I per Pontica, per Getas, per Indos,
Vel seres, animique tutus esto:
Sic fert E V T H Y M I I sonatue nomen.

Illud idem disticho retrogrado.

Exilias liber, en volites mihi crede, timorem
Inde procul pellas: id sonat E V T H Y M I V S .

Illustrissimo ac

REVERENDISSIMO DO-
mino D. Francisco à Bouadilla Epi-
scopo Cauriensi, Archidiacono To-
letano, &c. Ioannes Hente-
nius Nechlinien.

S. D.

S I BONVM eo præstātius esse quā
to cōmunius, nemo est vel medio-
criter morali philosophia instru-
ctus qui dubitet Præsul amplissi-
me, virtutum ac literarum anti-
stes: non erit etiam qui ambigat,
commune bonū priuato esse præ-
ponendum. Idq; adeo verum est,
vt etiam Christus sacratissimam
illam vitam suam, vilem habue-
rit, quo vniuerso generi humano salus adempta possit resti-
tui. Verūm ne dicat quispiam Christi opera, vtpote
diuina, nequaquam in numerum esse redigenda: age &
ab Ethnicis quoque paucos de innumeris referamus,
qui suam suorumque vitam communi bono posthabue-
runt. In primis autem occurrit Iunius ille Brutus, pri-
mus Romanæ libertatis assertor, qui proprios filios, quòd
fuisent consilij de reducendis regibus participes securi ius-
sit percuti: tamen ex eorum cæde graui ipse faucia-
retur vulnere: Quis enim amor æquari possit patrum er-
ga filios amor? Nec id sanè Vergiliūmlatuit, qui de eo lo-
quitur in hunc modum:

Vis & Tarquinos reges, animamque superbam
Vltoris Bruti, fascisque videre receptos?

Euangelii se-

CVNDVM MATTHAEVM
enarratio diligēter ab Euthymio colle-
cta, qui maximè quidem ex interpreta-
tione sancti patris nostri Ioannis Chry-
sostomi, præterea & è diuersis aliis
patribus quædam in medium
attulit, & hanc explana-
tionem in vnum
collegit.

R I M V M quidē res fuisset ma-
ximè commoda, si literarum no-
bis non esset opus auxilio, sed ta-
lem viueremus vitā, vt corda no-
stra vice librorum nobis essent: &
quemadmodum hi atramento, ita
illa spiritu inscriberentur. Verūm
quia iam hęc repulimus gratiam,
vtinam vel secūdū amplexi fuisse-
mus remediū, & literis ad id, quod
opus erat, vsi fuisset. His nāq;
qui sub veteri fuere testamēto, puta Noe, Abraham, eiusq;
posteris, ipsi præterea Iob ac Moyfi, non per literas, sed per
seipsum loquutus est deus, nēpe qui mētes eorū puras rep-
perit. Postquam autem in ipsum vitiorum barathrum cēci-
dit vniuersus Hebręorum populus, tum eis tabulę ac literę,
reliqę fuerunt, vt per has præteritorum occurreret memo-
ria. Similiter autem & his, qui sub nouo fuere testamento,

D EVANGELIUM SECVN

D V M M A T T H A E V M.

Luce. i.

IN Euangeliorū inscriptionibus, Euāgelistę narrationem posuerūt, quod etiam testatur Lucas, dicēs. Quoniam complures aggressi sunt contexere narrationem earum certissimę fidei rerum, quę in nobis completę sunt. Hanc autem narrationem, Euangelium vocauerunt, quod bona hominib⁹ nunciet, puta deum hominem factum, hominem verò diuinum, dæmonum dissolutionem, peccatorum remissionem, regenerationem, adoptionem, & regni cælorum hereditatem. Euangelistę verò dicuntur, non solum hi quatuor, verum etiam omnes simul Apostoli. de quibus pariter antea loquutus est Iesaias: Quam pulchri, inquit, pedes euangelizantium pacem, euangelizantiū bona. Verum hi quatuor, proprię Euangelistę vocati sunt, quasi qui per scripturam omnia narrauerunt ac prodiderunt: cæteri verò omnes, tanquā qui hoc ipsum sine scriptura fecerunt.

Iesa. 52.

LIBER GENERATIONIS Iesu Christi.

*Caput primum lux-
ta Latini-
corū enu-
merationē*

Per generationem intelligit hic Ioannes Chrysostomus, natiuitatem. Dictio siquidem *γενεσις*, quum sit generalis, etiam hoc significat. Quidam autē dicunt, quod ex quo Christus supernaturaliter natus ex virgine, naturalē renouauit natiuitatem, reliquum est, vt etiam Euangelista naturale natiuitatis vocabulū renouauerit, generationē ipsam vocās.

F * Iesus autem nomen Hebraicum est, significat autem saluatorem. Ipse enim, ait, saluum faciet populum suū à peccatis eorum. Ne autem fallaris in nomine varia significāte cū Iesus audis: siquidem & alius fuit Iesus: idcirco non simpliciter ipsum dixit Iesum, sed Iesum Christum, hūc ab illo distinguens. Verum dubitare quispiā poterit, eo quod hic liber non solam contineat Christi natiuitatem, sed & omnem eius conuersationem, ac viuendi rationem. Hanc dubitationem dissoluimus, dicētes omnis eius cōuersationis, modiq;

qui sacerdos non erat, sed de tribu Benjamin, rogatum etiã Acto. 13. vt in synagoga Antiochiæ Pafidiæ plæbem exhortaretur, ac doceret vnã cum Barnaba, quum tamen ignoti essent: quod non modò uno fecisse legitur, sed & Acto. 14. & 17. Iuxta consuetudinem suam, inquit, Paulus introiit ad eos, & per tria sabbatha disserabat eis de scripturis. Quare à docendi functione nullus excludebatur, si egregia polleret doctrina, quãuis non esset de tribu sacerdotali: quod etiam pluribus in locis videre est apud Christianos. Plæbem verò docere hymnos modulari, Leuitarum potius erat quàm sacerdotum. Itaque quum doctrinæ Christi rumor per totam Galilæam & Capernaum sparsus esset, tantaque signa edidisset, rogauerunt eum populares sui, vt in patria Nazareth doceret, signaque ederet. Non ergo docuit ex officio sacerdotali: sed quia ad hoc missus fuit à patre, vt quæreretur & saluum faceret quod perierat. Neque ergo ex Iosepho, neque ex vllò sacræ scripturæ testimonio colligitur Iudæum Theodosium vera dixisse, imò apertissimis scripturæ testimoniis probatum est illum ficta falsaque narrasse, simplicitatiq; Philippi argentarij veteratorie illufisse. Corruit igitur, opinor, dolus de sacerdotio Christi Aharonitico, Christi tantum sacerdotium spirituale manet, manebitque in ætænum. Cui gloria, honor, & imperium in omne æuum. Amen.

PARISIIS,

Excudebat Ioannes David in via noua diuæ
Genouefes, sita in suburbis beati Marcelli,
Anno ab incarnato domino. M.D.XLVII.